

Bożena Szewczul

Nowe wyzwania wobec życia konsekrowanego ukazane w instrukcji "Rozpocząć na nowo od Chrystusa"

Prawo Kanoniczne : kwartalnik prawnohistoryczny 48/1-2, 101-120

2005

Artykuł został opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach
dozwolonego użytku.

BOŻENA SZEWCZUL

Uniwersytet Kardynała Stefana Wyszyńskiego w Warszawie

NOWE WYZWANIA WOBEC ŻYCIA KONSEKROWANEGO UKAZANE W INSTRUKCJI *ROZPOCZĄĆ NA NOWO OD CHRYSYSTUSA*

Treść: Wstęp – 1. Wyzwanie odnalezienia sensu i jakości życia konsekrowanego. – 2. Wymogi w dziedzinie formacji. – 2.1. Formacja permanentna. – 2.2. Duszpasterstwo powołań. – 2.2.1. Świadczenie życia. – 2.2.2. Modlitwa. – 2.2.3. Praca na rzecz powołań. – 3. Znaczenie i zadania przełożonych. – 4. Inkulturacja. – 5. Wyzwania kultury globalizacji. 6. – Reorganizacja prowadzonych dzieł. – 7. Wobec braku poszanowania praw człowieka. – 8. Wobec konsumpcjonizmu. – Zakończenie.

Wstęp

Kongregacja Instytutów Życia Konsekrowanego i Stowarzyszeń Życia Apostolskiego dnia 19 maja 2002 roku wydała instrukcję pt. *Rozpocząć na nowo od Chrystusa. Odnowione zaangażowanie życia konsekrowanego w trzecim tysiącleciu*¹. Inspiracją do opracowania dokumentu stał się list apostolski Jana Pawła II *Novo millennio ineunte* opublikowany 6 stycznia 2001 roku na zakończenie Wielkiego Jubileuszu 2000 roku², a także piąta rocznica wydania posynodalnej adhortacji apostolskiej *Vita consecrata*³. W liście papież zachęca wszystkich

¹ Kongregacja Instytutów Życia Konsekrowanego i Stowarzyszeń Życia Apostolskiego, *Rozpocząć na nowo od Chrystusa. Odnowione zaangażowanie życia konsekrowanego w trzecim tysiącleciu*, Poznań 2002 (odtąd: RNCH).

² J a n P a w e ł II, *List apostolski «Novo millennio ineunte» na zakończenie Wielkiego Jubileuszu roku 2000*, Poznań 2001 (odtąd: NMI). AAS 93 (2001) 287. n. 49.

³ J o a n n e s P a u l u s II, *Adhortatio apostolica post-synodalis «Vita consecrata»*, 25.03.1996, AAS 88 (1996) 377-486, tekst polski: J a n P a w e ł II, *Posynodalna adhortacja apostolska Vita consecrata*, Warszawa-Ząbki 1996 (odtąd: Vcon); F. C i a r d i, *Un futuro di speranza per la vita consecrata. Introduzione all'Istruzione «Ripartire da Cristo»*, Claretianum 44 (2004) 25-27.

wiernych, w tym również osoby konsekrowane, do wykorzystania doświadczeń jubileuszowych w konkretnych przedsięwzięciach, m.in. w opracowaniu skutecznego programu duszpasterskiego na okres po Jubileuszu i dostosowanie go do sytuacji każdej wspólnoty⁴. Instrukcja będąca odpowiedzią na tę zachętę ma pomóc osobom konsekrowanym wejść głębiej we wskazania pojubileuszowe.

Tytuł instrukcji, a dokładniej jego druga część *Odnowione zaangażowanie życia konsekrowanego w trzecim tysiącleciu*, zapowiada najbardziej aktualne zagadnienia życia konsekrowanego, m.in. jego odniesienie do nowych wyzwań epoki, z czym wiąże się równocześnie konieczność nowego, innego niż dotychczas zaangażowania osób konsekrowanych w życie Kościoła i społeczeństwa. Zasadniczym zadaniem poszczególnych osób konsekrowanych i całych instytutów – jak się wydaje – będzie właściwa ocena zaistniałej sytuacji, odczytanie znaków czasu i odnalezienie swego miejsca w zmieniających się warunkach życia oraz przyjęcie właściwej postawy i podjęcie działania. Właśnie kwestia nowych wyzwań i problemy z nimi związane staną się przedmiotem niniejszego opracowania.

1. Wyzwanie odnalezienia sensu i jakości życia konsekrowanego

W tekście instrukcji wymienia się szereg trudności, z którymi boryka się obecnie życie konsekrowane i z których poszukuje dróg wyjścia. Podobnie jak większość współczesnych chrześcijan, również osoby konsekrowane przeżywają napięcie między zeświecczeniem a prawdziwym życiem wiary. Na tym tle rodzi się szereg problemów, z którymi życie konsekrowane musi się zmierzyć. Najbardziej widocznym jest spadek liczby powołań, a tym samym proces starzenia się wielu instytutów, co prowokuje pytanie o to, czy świadectwo życia osób konsekrowanych jest jeszcze czytelnym znakiem i dlaczego utraciło ono zdolność przyciągania młodych ludzi.

⁴ NMI 15: „Teraz winniśmy spojrzeć w przyszłość. «wyplłynąć na głębiej», ufając słowom Chrystusa: *Duc in altum!* To, czego dokonaliśmy w minionym roku, nie upoważnia nas bynajmniej do jakiegoś zwyczajnego zadowolenia ani tym bardziej nie pozwala nam zaniechać dalszych działań. Przeciwnie, dotychczasowe doświadczenia powinny *wzbudzić nowe energie*, nakłaniając nas, byśmy wyrazili entuzjazm w konkretnych przedsięwzięciach... Czeką nas wiele zadań, musimy zatem opracować skuteczny program duszpasterski na okres po Jubileuszu”; Tamże 29: „Ten właśnie niezmienny program [*zawarty w Ewangelii i skupiony wokół Chrystusa*] jest naszym programem na trzecie tysiąclecie. Jest jednak konieczne, aby znalazł on wyraz we *wskazaniach duszpasterskich dostosowanych do sytuacji każdej wspólnoty*”.

Innym zagadnieniem jest zmniejszenie szacunku dla życia konsekrowanego także wśród niektórych grup w Kościele, a nawet wzrost swego rodzaju nieufności wobec tego rodzaju życia. A jeżeli dodamy do tego rosnącą w Kościele świadomość powszechności powołania do świętości wszystkich chrześcijan (a nie tylko osób konsekrowanych), rodzi się pytanie o sens czy potrzebę obierania stanu życia konsekrowanego⁵.

Wydaje się, że sformułowana w instrukcji odpowiedź na powyższe kwestie jest bardzo jasna i jednoznaczna. Nawiązuje ona do poszukiwań zawartych w adhortacji apostołskiej *Vita consecrata*. I tak prawdziwym upadkiem, dramatem życia konsekrowanego nie jest spadek liczby powołań, lecz zanik duchowej wierności Chrystusowi oraz własnemu powołaniu i misji⁶. Od osób konsekrowanych oczekuje się dzisiaj nie sukcesu, lecz przede wszystkim wysiłku wierności⁷ i dlatego wzywa się je do postawienia życia duchowego na pierwszym miejscu i dążenia do głębszego przeżywania własnej konsekracji. Konieczność położenia nacisku na życie duchowe jest tematem części trzeciej instrukcji, gdzie autorzy zachęcają do ciągłego rozpoczynania na nowo od Chrystusa, uczynienia Go centrum życia konsekrowanego, do kontemplacji Oblicza Chrystusa, odnajdywania go w Słowie Bożym, podczas modlitwy, a najpełniej w Eucharystii⁸.

Dochowanie wierności radom ewangelicznym może stanowić wciąż wymowne świadectwo, którego świat potrzebuje. Gdyby nawet poszczególne instytuty przestały istnieć, życie konsekrowane nadal będzie realizowało niezmiennie posłannictwo w Kościele – pobudzanie wiernych do doskonałej miłości Boga i bliźnich, ponieważ dzisiejszy człowiek nadal potrzebuje autentycznego świadectwa życia radami ewangelicznymi⁹. Dlatego też w krajach, gdzie wyraźnie zmalała liczba osób konsekrowanych, zachęca się je jeszcze

⁵ *Konstytucja dogmatyczna o Kościele «Lumen gentium»* (odtąd: LG) 44, w: Sobór Watykański II, konstytucje, dekryty, deklaracje. Tekst polski. Nowe tłumaczenie, Poznań 2002, s. 104-166; RNCH 13; M. G o ł a b, *Czy zakony są jeszcze Kościołowi potrzebne?*, Kraków 2002, s. 271-273.

⁶ Vcon 63; P. S o r g e, *Rileggere «Ripartire da Cristo» una santità più autentica*, Testimoni 14 (2003) 33-34.

⁷ Vcon 63.

⁸ RNCH 20-32.

⁹ Vcon 63; RNCH 13.

usilniej do bycia doskonalszym świadectwem życia poświęconego Bogu i bliźnim. W spadku liczebności powołań autorzy instrukcji dopatrują się opatrnościowego znaku, który wskazuje konieczność podjęcia duchowego wysiłku, aby stawać się wciąż doskonalszym zaczynem, fermentem, ponieważ więcej jest ciasta do zarobienia. Stąd też zaczyn musi być lepszy, bogatszy¹⁰. Natomiast odkrycie prawdy, że wszyscy chrześcijanie, w tym także wierni świeccy, są powołani do świętości i doskonałości własnego stanu¹¹, powinno być dla osób konsekrowanych wezwaniem do pogłębiania świadomości wartości życia konsekrowanego – całkowitego daru z siebie – jako znaku wobec świętości innych wiernych w Kościele. Powinno to prowadzić do odkrycia i zachowania własnej tożsamości i oryginalności¹².

2. Wymogi w dziedzinie formacji

Nowe wymagania stawiane przed osobami konsekrowanymi dotyczą także dziedziny formacji.

Trzeba wspomnieć, że na konieczność odpowiedniej formacji wskazywano wyraźnie już w dokumentach Soboru Watykańskiego II. Na szczególną uwagę zasługuje soborowa refleksja o zależności odnowy życia konsekrowanego od jakości formacji¹³, do której obecnie wciąż się nawiązuje¹⁴. W kolejnych latach kwestii formacji poświęcono dwie instrukcje: Wskazania dotyczące formacji w instytutach zakonnych *Potissimum institutioni*¹⁵ oraz O współpracy międzyzakonnej w dziedzinie formacji *Attenta alle condizioni*¹⁶. Ponadto wszystkie dokumenty dotyczące życia konsekrowanego wydawane obecnie przez Stolicę Apostolską podejmują zagadnienie formacji.

¹⁰ RNCH 13.

¹¹ LG 42.

¹² RNCH 13.

¹³ PC 18: „Przystosowana do współczesności odnowa instytutów zależy najbardziej od formacji ich członków”; Por. Tamże, 11.

¹⁴ Congregatio pro Institutis Vitae Consecratae et Societatibus Vitae Apostolicae, *Norme direttivae de institutione in religiosis institutis «Potissimum institutionis»* 02.02.1990, AAS 82 (1990) 470-532, tekst polski w: K. Wójtowicz (red.), *Życie konsekrowane w dokumentach Kościoła*, Kraków 2003, s. 369-420 (odtąd PI), n. 1; RNCH 14.

¹⁵ PI.

¹⁶ Kongregacja Instytutów Życia Konsekrowanego i Stowarzyszeń Życia Apostolskiego, *Instrukcja o współpracy międzyzakonnej w dziedzinie formacji «Attenta alle condizioni»* 08.12.1998, tekst polski: K. Wójtowicz (red.), *Życie konsekrowane...*, s. 697-723 (odtąd: AC).

Znaczenie wysiłku formacyjnego w życiu konsekrowanym na progu trzeciego tysiąclecia skłoniło Kongregację Instytutów Życia Konsekrowanego i Stowarzyszeń Życia Apostolskiego do poświęcenia temu zagadnieniu dużej ilości miejsca także w omawianej instrukcji¹⁷. Największy nacisk kładzie się w niej na dwa etapy formacji – permanentną (stałą) i duszpasterstwo powołań, a więc na ostatnie i pierwsze ogniwo w procesie kształcenia osób konsekrowanych. Warto zauważyć, że instrukcja nie omawiania kolejno poszczególnych etapów formacji, takich jak duszpasterstwo powołań, etap poprzedzający wstąpienie do nowicjatu, nowicjat, pierwsze śluby, formacja profesów czasowych oraz formacja permanentna¹⁸, lecz odwraca zupełnie kolejność etapów. Stanowi *novum* w spojrzeniu na formację w życiu konsekrowanym¹⁹ i jednocześnie jest podkreśleniem doniosłej roli przede wszystkim formacji stałej w instytutach życia konsekrowanego, jako że od niej zależy owocność duszpasterstwa powołaniowego i ewentualny wzrost liczby nowych powołań.

2.1. Formacja permanentna

Potrzeba, program, poszczególne etapy i wymiary formacji permanentnej zostały wyczerpująco ukazane w wydanej wcześniej instrukcji *Potissimum institutioni*²⁰ oraz w adhortacji apostolskiej *Vita consecrata*²¹. Omawiana tutaj instrukcja jeszcze raz przypomina osobom konsekrowanym cel ich formacji permanentnej, przy czym jej potrzebę uzasadnia się nie wymogiem dostosowywania się do zmieniającej się w szybkim tempie rzeczywistości, ale tym, że życie konsekrowane samo w sobie jest procesem stopniowego przyswajania myśli i uczuć Chrystusa ku Ojcu, o czym wspomina też adhortacja apostolska *Vita consecrata*²². Proces ten wymaga zaangażowania serca, umysłu i woli osoby konsekrowanej przez całe życie. Stąd po zakończeniu formacji początkowej ściśle określonej czasowo w każdym instytucie, rozpoczyna się etap formacji, która nigdy się nie kończy – permanentnej. Bardzo wymowny jest fragment opisujący

¹⁷ RNCH 15-18.

¹⁸ PI n. 42-71; Vcon 64-71.

¹⁹ RNCH 16.

²⁰ PI 66-71.

²¹ Vcon 69-71.

²² Vcon 65; RNCH 15.

istotę formacji ciągłej według instrukcji, polega ona na otwarciu się na proces formowania przez codzienne życie, ludzi, z którymi osoba konsekrowana się styka, jak też przez wydarzenia, te bardzo zwykle i nadzwyczajne²³. Autorzy dokumentu zachęcają osoby konsekrowane znajdujące się na etapie formacji ciągłej do otwarcia się na inność drugiego człowieka oraz przyjęcia właściwej postawy wobec czasu będącego dla nich cennym darem, który posiadają, a któremu nie są poddane. Dużą pomocą na tym etapie życia jest zgoda na kształtowanie swej duchowości poprzez tajemnice życia Chrystusa ukazywane w układzie Roku Liturgicznego²⁴.

Od poziomu formacji permanentnej, która obejmuje najdłuższy okres, zależy w dużej mierze jakość życia osób konsekrowanych, ich zdolność do przeżywania powołania jako daru wciąż nowego, przyjmowanego wdzięcznym sercem. Fakt ten sprawia, że formacja stała wywiera duży wpływ na poziom i skuteczność świadectwa życia osób konsekrowanych, także w wymiarze duszpasterstwa powołań²⁵.

2.2. Duszpasterstwo powołań

W związku ze zmniejszaniem się liczby powołań i starzeniem instytucji w niektórych częściach świata troska o nowe powołania jest obecnie jednym z istotnych wyzwań życia konsekrowanego. Sposób podjęcia tego wyzwania przez osoby konsekrowane i ich zaangażowanie zdecydują z pewnością o przyszłości, a nawet istnieniu wielu instytucji. Stąd w instrukcji *Rozpocząć na nowo od Chrystusa* poświęcono dużo miejsca zagadnieniu powołań, skupiając się zasadniczo na zadaniach duszpasterstwa powołaniowego, do których zaliczono przede wszystkim przykład życia osób konsekrowa-

²³ RNCH 15: „Ważne jest, żeby każda osoba konsekrowana była osobiście przekonana, że powinna uczyć się przez całe życie, w każdym wieku i okresie, w każdym środowisku i kontekście ludzkim, od każdej osoby i kultury, pozwalając się kształtować poprzez każdy ułamek prawdy i piękna, który spotyka wokół siebie. Ale przede wszystkim musi pozwolić się formować poprzez codzienne życie, poprzez własną wspólnotę, przez swych braci i siostry, poprzez to, co zwykle i nadzwyczajne w codzienności, zarówno poprzez modlitwę, jak i trud apostołski, w radości i w cierpieniu, aż do momentu śmierci”.

²⁴ RNCH 15.

²⁵ RNCH 16; E. Hernandez Sola, *Presentazione dell'Istruzione della Congregazione per gli Istituti di vita consacrata e le Società di vita apostolica, «La contemplazione del volto di Cristo illumina il cammino della vita consacrata nel III millennio»*, L'Osservatore Romano (wyd. włoskie) 15 giugno 2002, s. 4.

nych jako czytelne świadectwo dla młodzieży, modlitwę oraz różne formy pracy na rzecz powołań²⁶.

2.2.1. Świadectwo życia

Osoba konsekrowana staje się przez profesję rad ewangelicznych z natury rzeczy promotorem powołań do życia konsekrowanego we własnej wspólnotie²⁷. Codzienne dawanie wyraźnego świadectwa życia poświęconego całkowicie Bogu – jako istotnego dla budzenia powołań – wymienia się w instrukcji na wstępie rozdziału poświęconego duszpasterstwu powołaniowemu. Świadectwo to siła najbardziej przekonującą innych i posiadająca zdolność przyciągania młodych²⁸. Świadectwo życia trudno nazywać działalnością powołaniową czy „akcją na rzecz powołań”, gdyż jest ono czymś tak oczywistym dla osoby konsekrowanej, jak oddech w przypadku człowieka żyjącego. Konsekrowany staje się w sposób naturalny animatorem powołań – im bardziej upodabnia się do Chrystusa, tym jaśniej Go ukazuje. Powołany jest tym, który jednocześnie powołuje do podobnego sposobu życia. Stąd wzywanie osób konsekrowanych w wielu miejscach instrukcji do odnowionego zaangażowania w życie duchowe ma na celu uświadomienie im znaczenia głębokiego życia duchowego osób już powołanych dla wzrostu powołań. Ta droga promocji powołań rozpatrywana jest w instrukcji zarówno na płaszczyźnie indywidualnej – jako przykład życia poszczególnych osób konsekrowanych, jak też na płaszczyźnie całych wspólnot. Dlatego też wymaga się od osób konsekrowanych przeżywania konsekracji w sposób tak głęboki, aby wyraźnie uwidaczniała się radość wspólnoty wynikająca z daru powołania. Radość ta przejawia się w otwartości i zdolności wspólnoty do dzielenia się ideałem życia konsekrowanego z młodzieżą oraz w gotowości do udzielania odpowiedzi na pytania o wymagania autentyczności²⁹.

²⁶ RNCH 12, 17.

²⁷ A. O r c z y k o w s k i, *Priorytety apostołskie instytutów życia konsekrowanego w Polsce na początku nowego Tysiąclecia* w: J. W r o c e ń s k i, B. S z e w c z u ł, A. O r c z y k o w s k i (red.), *Semel Deo dedicatum non est ad usus humanos ulterius transferendum. Księga pamiątkowa dedykowana ks. prof. dr. hab. Julianowi Kałowskiemu MIC z okazji siedemdziesiątej rocznicy urodzin*, Warszawa 2004, ss. 243.

²⁸ RNCH 16.

²⁹ RNCH 16.

2.2.2. Modlitwa

W działaniach na rzecz powołań nie może zabraknąć modlitwy, która powinna być pierwszym zadaniem duszpasterstwa powołaniowego szczególnie tam, gdzie młodzi ludzie coraz rzadziej podejmują drogę rad ewangelicznych. Gorliwa modlitwa wymaga od osób konsekrowanych przede wszystkim odnowionej wiary w Pana żniwa, gdyż tylko On może obdarzać łaską powołania i posyłać robotników na swoje żniwo. Instrukcja zachęca do modlitwy o powołania z wiarą właściwą Abrahamowi, ponieważ taka modlitwa zdolna jest do wzbudzenia powołań nawet z kamieni³⁰. W instrukcji mówi się wiele na temat modlitwy i kontemplacji Oblicza Pańskiego oraz ich znaczenia dla odczytania i rozwoju powołania³¹, w tym także na temat modlitwy w intencji nowych powołań.

Zadanie promocji powołań nie jest wyłącznie sprawą osób konsekrowanych, ale dziełem całego Kościoła – biskupów, kapłanów, świeckich. Stąd słowa zachęty do modlitwy o powołania powinni konsekrowani kierować także do wszystkich wiernych³².

2.2.3. Praca na rzecz powołań

Kolejnym wyzwaniem w duszpasterstwie powołań – oprócz konieczności dawania czytelnego świadectwa życia radami ewangelicznymi oraz modlitwy – jest prowadzenie określonej działalności mającej na celu zwiększenie liczby powołań. U progu trzeciego tysiąclecia, wymaga ona nowych form zaangażowania, ponieważ młodzi ludzie żyją obecnie na skutek m.in. globalizacji w coraz bardziej złożonych warunkach społecznych i kulturowych, doświadczając cierpienie materialnych i moralnych, a wszystko to utrudnia radykalne i trwale wybory w życiu³³. Stąd konieczność aktywnej obecności osób konsekrowanych w środowiskach młodzieżowych gdzie istnieje potrzeba organizowania wspólnot będących miejscami poszukiwania, refleksji, spotkania, komunii i posługi apostołskiej. Wspólnoty te powinny stawać się swoistymi laboratoriami wiary, gdzie młodzi poznają i przekazują sobie nawzajem wartości sprzyjające podjęciu decyzji o oddaniu swego życia Chrystusowi³⁴.

³⁰ RNCH 16.

³¹ RNCH 25.

³² Veon 64; RNCH 16.

³³ RNCH 16.

³⁴ RNCH 16.

W instrukcji sformułowano pod adresem duszpasterstwa powołaniowego apel o poszukiwanie wciąż nowych i głębszych form spotkania się z drugim człowiekiem oraz zachętę do ukazywania podczas tych spotkań w sposób przejrzysty świadectwa drogi świętości oraz wolności wypływającej z życia w czystości, ubóstwie i posłuszeństwie³⁵.

Wszyscy członkowie instytutów i poszczególne wspólnoty muszą więc podjąć trud wyjścia do młodzieży, nawiązania z nią kontaktu i zaproponowanie jej stylu życia autentycznie ewangelicznego oraz wtajemniczenia w wartości duchowe życia ludzkiego. To osoby konsekrowane muszą budzić w sercach młodych ludzi głębokie pytania, w tym również dotyczące rozeznawania powołania do życia poświęconego Bogu. Udzielenie na nie wyczerpującej odpowiedzi wymaga od osób konsekrowanych odwołania się do własnej tożsamości i ponownego przyjrzenia się światłu, które kiedyś przyczyniło się do odkrycia ich własnego powołania³⁶.

Przedstawiciele instytutów życia konsekrowanego powinni do młodych ludzi odczuwających powołanie podchodzić w sposób osobowy, przeprowadzić rozeznanie szczerości ich intencji i prawdziwości powołania w sposób pogodny i wolny od nadmiernej chęci zwiększenia liczby powołań. Młodych ludzi zawsze charakteryzują poszukiwanie ideałów oraz radykalizmu, dlatego też oczekują zachęty do podążania w kierunku ideału oraz przyjęcia wymagań świętości, co często może przerastać ich początkowe możliwości. Z tych względów już pierwsze rozmowy z młodymi osobami i formacja początkowa muszą wtajemniczać w radykalne pójście za Chrystusem oraz zaszczeniać w nich wartości ludzkie, duchowe i charyzmatyczne, które uzdalniają do życia w twórczej wierności Chrystusowi i własnemu powołaniu³⁷.

Instrukcja zachęca, aby wyznaczać na formatorów osoby najlepiej do tego przygotowane, wytrwałe i cierpliwe, które poświęcą formacji dużo czasu. Dokument przypomina, że również osoba poświęcająca swe życie Bogu wzrasta bardzo powoli i potrzebuje spo-

³⁵ RNCH 17.

³⁶ RNCH 17; B. A h e r n, *Elementi di fede nella chiamata vocazionale*, Vita Consacrata 10 (1974) 5-8.

³⁷ Vcon 37, 63; RNCH 18.

koju oraz głębi, szczególnie w naszej epoce, charakteryzującej się powierzchownością i pośpiechem³⁸.

3. Znaczenie i zadania przełożonych

W wyniku doświadczeń związanych z odnową odkryto na nowo wymiar duchowy władzy przełożonego w instytutach życia konsekrowanego, jego rolę duchowego przewodnika wspólnoty oprócz eksponowanego wcześniej „administrowania³⁹” wspólnotą. Przypomniano, że przełożeni powinni pełnić przede wszystkim funkcję mistrzów duchowych całych wspólnot oraz pojedynczych zakonników, że bardziej mają być sercem wspólnoty niż jej głową⁴⁰. Jako pierwszy przedstawia zadania tej władzy dokument *Mutuae relationes* w numerze zatytułowanym *Właściwa postęga władzy zakonnej*, a za nim podejmują to zagadnienie inne dokumenty⁴¹. Instrukcja *Rozpo-*

³⁸ RNCH 18.

³⁹ PC 14; E. G a m b a r i, *Il superiore e la vita spirituale dei religiosi secondo il nuovo Codice*, CpR 69 (1988) 4 n. 6.7.

⁴⁰ J. M. G u e r r e r o, *L'autorità: esperienza di servizio e di amore*, Consacrazione e Servizio 49/1 (2000) 34.

⁴¹ Sacra Congregatio pro Religiosis et Institutis Saecularibus, Sacra Congregatio pro Episcopis, *Notae directivae pro mutuis relationibus inter episcopos et religiosos in Ecclesia*, *«Mutuae relationes»*, 14.05.1978, AAS 70 (1978) 473-506, n. 13, tekst polski: Święta Kongregacja Zakonów i Instytutów Świeckich, Święta Kongregacja Biskupów, *Wytyczne dla wzajemnych stosunków między biskupami i zakonnikami*, w: Jan Paweł II, *O życiu zakonnym*. Przemówienia, listy apostołskie, instrukcje, Warszawa-Poznań 1984, s. 333-373 (odtąd: MR);

EE §44; KPK/1983 kan. 619: „Przełożeni powinni gorliwie wypełniać swój urząd i wraz z powierzonymi sobie członkami starać się budować braterską w Chrystusie wspólnotę, w której szuka się i miłuje przede wszystkim Boga. Powinni więc karmić często swoich podwładnych słowem Bożym i doprowadzać do sprawowania świętej liturgii. Mają być dla nich przykładem w pielęgnowaniu cnót oraz w zachowywaniu przepisów i tradycji własnego instytutu. Niech starają się zaradzić odpowiednio ich potrzebom, niech troszczą się o chorych i odwiedzają ich, niech poskramiają niespokojnych, pocieszają małodusznych i będą dla wszystkich cierpliwi”; IL 59: „Przełożony pełni posługę uswięcania członków instytutu i wspólnoty. Funkcja ta wyraża się w umacnianiu – według ducha instytutu – życia miłości jednostek i wspólnoty w zachowywaniu rad ewangelicznych”. Vcon 43: „W ostatnich latach poszukiwań i przemian można było czasem odczuć potrzebę rewizji urzędu Przełożonego. Trzeba jednak uznać, że kto sprawuje władzę, nie może zrzec się swojej funkcji pierwszego zwierzchnika wspólnoty, który przewodzi braciom i siostram w drodze duchowej i apostołskiej”; Kongregacja Instytutów Życia Konsekrowanego i Stowarzyszeń Życia Apostołskiego, Instrukcja: *Życie braterskie we wspólnotnie «Congregavit nos in unum Christi amor»* (02.02.1994), n. 50, tekst polski w: K. Wójtowicz (red.), *Życie konsekrowane w dokumentach Kościoła*, Kraków 2003, s. 500-548; NMI 45; Por. także: D. J. A n d r é s, *Il diritto dei religiosi*, Roma 1996, s. 103.

cząć na nowo od *Chrystusa* koncentruje się na tzw. zadaniach władzy duchowej, wymieniając szereg wymagań stawianych przełożonemu, koniecznych do właściwego sprawowania tej władzy. Są to: ustawiczna jego obecność we wspólnotie, zdolność do animowania i proponowania, przypominanie sensu życia konsekrowanego, zdolność do pomagania podwładnym, doradzania, słuchania, dialogu⁴². Dokument zachęca również przełożonych aby odwoływali się jak najczęściej do wspólnoty, nie pomijając najmłodszych jej członków. Jest to zgodne z tradycją monastyczną, wyrażoną w Regule św. Benedykta, który poleca przy okazji zwoływania braci na radę w celu podjęcia ważnej decyzji pytać również o zdanie najmłodszych⁴³.

Reasumując powyższe rozważania można stwierdzić, że zarządzanie wspólnotą w sposób duchowy polega na tym, że przełożony, będąc pierwszym we wspólnotie – właśnie dlatego – jest sługą pozostałych członków wspólnoty jako pierwszy w służbie. Zarządzanie w sposób duchowy ma się realizować przede wszystkim w służbie człowiekowi, w pracy apostołskiej i służbie charyzmatowi polegającej na tym, aby pomagać żyć zgodnie z charyzmatem instytutu poszczególnym jego członkom oraz całej wspólnotie⁴⁴. W zarządzaniu duchowym nie powinno zabraknąć przełożonemu modlitwy (także za podwładnych) oraz miłości w stosunku do członków wspólnoty (okazywanej chociażby poprzez wypowiedanie prostego słowa „przepraszam”, docenienie tego, co inni czynią, poświęcenie im czasu, bycie blisko osób tego potrzebujących). Przełożony powinien też utrzymywać dialog z podwładnymi sprowadzający się często do ich wysłuchania. Wszystko to pomaga podwładnym widzieć władzę przełożonego realizowaną w sposób duchowy⁴⁵, a obu stronom odnaleźć jakość i sens życia konsekrowanego, co stanowi jedno z podstawowych wyzwań tego życia.

⁴² RNCH 14; L. Palomera, *Governare in modo spirituale in tempi di rifondazione della Vita Religiosa – I*, Consacrazione e Servizio 50/6 (2001) 25-28; F. Ciarri, *Un futuro di speranza per la vita consacrata. Introduzione all'Istruzione «Ripartire da Cristo»*, Claretianum 44 (2004) 40.

⁴³ Święty Benedykt z Nursji, *Regula*, (przekład: A. Świderkówna), Kraków 1997, rozdz. III., s. 51; NMI 45; RNCH 14.

⁴⁴ PC 14; ET 25; L. Palomera *Governare in modo spirituale in tempi di rifondazione della Vita Religiosa – I*, Consacrazione e Servizio 50/6 (2001) 27-28; J. M. Guerrero, *L'autorità: esperienza di servizio e di amore*, Consacrazione e Servizio 49/1 (2000) 32-36.

⁴⁵ KPK/1983 kan. 618; L. Palomera, *Governare in modo spirituale in tempi di rifondazione della Vita Religiosa – I*, Consacrazione e Servizio 50/6 (2001) 28.

4. Inkulturacja

Zagadnienie inkulturacji stało się w ostatnim dziesięcioleciu jednym z najbardziej popularnych i najszerzej dyskutowanych w ramach tematyki misyjnej⁴⁶, natomiast w obszarze życia konsekrowanego jest ono znacznie mniej znane, na co wskazuje bibliografia tematu⁴⁷. Problem ten dotyka jednak instytutów życia konsekrowanego, które obejmują swym zasięgiem wciąż nowe terytoria i których członkowie wywodzą się coraz częściej z różnych kultur, ras i ludów. Stąd zagadnienie inkulturacji pojawia się w instrukcji w kilku miejscach wymieniane jako jedno ze współczesnych wyzwań stojących przed życiem konsekrowanym.

Pojęciem inkulturacji, określa się najogólniej proces wychodzący z wnętrza kultury, która otrzymuje przesłanie ewangeliczne na drodze ewangelizacji, przyjmuje je oraz tłumaczy według właściwego sobie sposobu bycia, działania i komunikowania się⁴⁸. Innymi słowy inkulturacja jest wcieleniem Ewangelii do danej kultury i nawróceniem „serca” tejże kultury oraz tych, którzy w niej żyją, Ewangelią Jezusa. Tak więc chrześcijan każdej kultury charakteryzuje nawrócenie oraz naśladowanie Chrystusa niezależnie od ich ubioru, języka czy zwyczajów⁴⁹. Omawiany proces dotyczy nie tylko kultur młodych Kościołów, ale także cywilizacji zachodnich⁵⁰.

W tym znaczeniu problem inkulturacji jest bardzo bliski życiu konsekrowanemu, ponieważ doskonale naśladowanie Chrystusa oraz misja ewangelizacji, w którą przede wszystkim angażują się

⁴⁶ Por. B. S e c o n d i n, *Incarname la vita consacrata nel cuore delle culture. «Inculturazione» chiave interpretativa per rileggere la vita consacrata*, Vita Consacrata 32 (1996) 38; M. Z a g o, *Inculturazione della vita consacrata*, w: Supplemento al Dizionario Teologico della Vita Consacrata, Milano 2003, Przypis 1, s. 166.

⁴⁷ Por. M. Z a g o, *Inculturazione della vita consacrata*, w: Supplemento al Dizionario Teologico della Vita Consacrata, Milano 2003, przypis 2, s. 166.

⁴⁸ M. A z e v e d o, *Inculturazione*, w: Dizionario Teologico della Vita Consacrata, Milano 1992, s. 849.

⁴⁹ A. A m a t o, *Inculturazione e vita consacrata. Considerazioni preliminari*, Consacrazione e Servizio 52/4 (2003) 54; Tenze, *Inculturazione e vita consacrata. Considerazioni preliminari – II*, Consacrazione e Servizio 52/5 (2003) 52-53, 58; J. S a r a i v a M a r t i n s, *Vita religiosa e inculturazione secondo il Sinodo sulla vita consacrata*, Studia Missionaria 44 (1995) 191; S. B i s i g n a n o, *I religiosi e l'inculturazione*, Seminarium 36 (1996) 484-487; P. N a t a l i, *Inculturazione e formazione salesiana*, w: *Inculturazione e formazione salesiana. Dossier dell'incontro di Roma (12-17 settembre 1983)*, Roma 1984, s. 9; G. S c a r v a g l i e r i, *Vita consacrata e inculturazione*, Bologna 1999, s. 69.

⁵⁰ IL 93.

osoby konsekrowane, należą do istoty ich życia. W ten sposób m.in. życie konsekrowane staje się inicjatorem inkulturacji⁵¹.

W instrukcji zwraca się uwagę na to, że instytuty o charakterze międzynarodowym, a tym samym wielokulturowym, same w sobie stają się miejscami inkulturacji. Jednak także instytuty o mniejszym zasięgu geograficznym nie są wolne od tego problemu, gdyż dziś bardziej niż kiedykolwiek ze względu na ciągłą migrację ludności trudno znaleźć obszar monokulturowy⁵². Dlatego omawiany dokument wzywa osoby konsekrowane do zaangażowania się na nowo z entuzjazmem i ze wszystkich sił w głoszenie Ewangelii tym, którzy jej nie znają, przy czym trzeba pamiętać, że przepowiadanie Chrystusa nie powinno niszczyć specyficznych wartości poszczególnych narodów, lecz je rozwijać i oczyszczać. Chrześcijaństwo trzeciego tysiąclecia, na co zwraca uwagę instrukcja, przy dochowaniu wierności orędziu ewangelicznemu i kościelnej tradycji będzie przybierało coraz częściej oblicze nowych kultur i narodów⁵³.

Aby instytuty mogły sprostać wymaganiom inkulturacji, dotyczącej ich tożsamości, zachęca się je do podejmowania – chociażby w ramach kapituł prowincjalnych, generalnych czy programów formacyjnych – tematów dotyczących sposobów wyrażania istotnych elementów życia konsekrowanego, i charyzmatów założycieli w nowych kulturach, przystosowania do potrzeb inkulturacji form duchowości i apostołstwa, sposobów rządzenia, formacji oraz zarządu dobrami materialnymi⁵⁴.

⁵¹ M. Z a g o, *L'inculturazione della vita consacrata*, w: AA. VV. *Il Sinodo dei Vescovi sulla Vita Consacrata*, Roma 1994, s. 238.

⁵² NMI 40; RNCH 29; M. A z e v e d o, *Inculturazione*, w: *Dizionario Teologico della Vita Consacrata*, Milano 1992, s. 853; M. A z e v e d o, *Inculturazione e vita consacrata. Considerazioni preliminari – II*, *Consacrazione e Servizio* 52/5 (2003) 58-59; V. C. K i a z i k u, *l'inculturazione come sfida alla vita consacrata nell'Africa Bantu*, Bologna 1999, s. 68; Maria de los Angeles Contreras, *Esperienza di multiculturalità-interculturalità nel Consiglio Generale delle Figlie di Maria Ausiliatrice*, *Consacrazione e Servizio* 47/9 (1999) 36-39.

⁵³ RNCH 37; NMI 40.

⁵⁴ RNCH 19; IL 93; M. M i d a l i, *Inculturare l'identità carismatica e spirituale di un istituto di vita consacrata*, *Vita Consacrata* 32 (1996) 50-69; B. S e c o n d i n, *Incarciare la vita consacrata nel cuore delle culture. «Inculturazione» chiave interpretativa per rileggere la vita consacrata*, *Vita Consacrata* 32 (1996) 39; G. S c a r v a g l i e r i, *Vita consacrata e inculturazione*, Bologna 1999, s. 95-104; V. C. K i a z i k u, *l'inculturazione come sfida alla vita consacrata nell'Africa Bantu*, Bologna 1999, s. 125-259; Unia Przełożonych Generalnych (USG), *Globalizacja a życie konsekrowane. Implikacje ekklezjologiczne*, Kraków 2002, s. 40.

Inkulturowanie życia konsekrowanego wymaga od członków instytutów dogłębnego poznawania cywilizacji i historii innych narodów, ich języka, stopniowego zaznajamiania się z obyczajami i tradycją, a także poszanowania ludzi, z którymi się żyje. Z drugiej natomiast strony omawiany proces niesie ze sobą wyzwanie dla osób konsekrowanych do radykalnego życia radami ewangelicznymi zgodnie z charyzmatem własnego instytutu, do szczególnej zażyłości z Chrystusem w modlitwie i kontemplacji⁵⁵. Inkulturowanie, inkarnacja Ewangelii w daną kulturę, nie jest kwestią techniczną, lecz ma również wymiar wewnętrzny, duchowy⁵⁶ i dlatego jej owoce zależą przede wszystkim od jakości życia duchowego osób konsekrowanych i ich łączności z Chrystusem⁵⁷.

Autentyczna inkulturowanie wymaga przyjęcia postawy Jezusa tj. miłości i pokory. Poza tym nie może się ona urzeczywistniać w pośpiechu i w sposób powierzchowny, nie może też być systematycznie planowana, ponieważ jest zjawiskiem w dużej mierze spontanicznym, jak samo życie.⁵⁸ Musi się rozwijać w klimacie wzajemnej akceptacji odmienności kultur, z których rekrutują się osoby konsekrowane⁵⁹.

5. Wyzwania kultury globalizacji

Aktem profesji zakonnej osoby konsekrowane zobowiązują się do zachowania trzech rad ewangelicznych, zostają poświęcone Bogu przez posługę Kościoła i włączone do instytutu życia konsekrowanego, nabywając prawa i zaciągając obowiązki⁶⁰. Proces globalizacji, który obejmuje wciąż nowe kraje i aspekty życia, dotyka rów-

⁵⁵ IL 79; VC 80, 98; J. A. T e t a n i, *Afryka: formacja inkulturowa zakonnice*, Nurt SVD 30 (1996), n. 3, s. 55-56; F. B a r b i e r o, *Farsi «poveri» per rispondere alla povertà del mondo*, Consacrazione e Servizio 51/5 (2002) 23.

⁵⁶ S. B i s i g n a n o, *I religiosi e l'inculturazione*, Seminarium 36 (1996) 484-487.

⁵⁷ Tekst cytowany za M. Z a g o, *L'inculturazione della vita consacrata*, w: AA. VV. *Il Sinodo dei Vescovi sulla Vita Consacrata*, Roma 1994, s. 238: „La Vita Consacrata, per sua natura, è la portatrice di valori evangelici. Per questo là dove è vissuta con autenticità può dare un contributo originale alle sfide dell'inculturazione della fede e della vita cristiana. Cioè, quando la Vita Consacrata è un segno chiaro, eloquente, del primato di Dio nella vita [...] diventa una provocazione che scuote la coscienza delle persone, credenti e non credenti”.

⁵⁸ IL 93; VC 79.

⁵⁹ VC 80.

⁶⁰ A. O r c z y k o w s k i, *Profesja w*: Encyklopedia Religii, Warszawa 2003, t. 8, s. 263-264.

niez osób konsekrowanych i stawia przed nimi kolejne wyzwanie – dostosowania się do zmieniających się warunków życia tak, aby być wciąż czytelnym znakiem oddania się Bogu w miłości⁶¹. Stąd zagadnienia tego nie pominięto milczeniem również w instrukcji *Rozpocząć na nowo od Chrystusa*. Pojawia się ono głównie w odniesieniu do formacji początkowej i permanentnej osób konsekrowanych. Globalizacja ekonomiczna, kulturowa, rozpowszechnianie się nowego modelu relacji między mężczyznami i kobietami, globalizacja przestępczości i inne związane z nimi zjawiska⁶² sprawiają, że osoba odkrywająca i przeżywająca powołanie zakonne musi zmierzyć się z innymi niż znane jej poglądami. Autorzy instrukcji zwracają uwagę na niebezpieczeństwo przewagi indywidualnych projektów i wyborów osób konsekrowanych nad zasadami reguły, konstytucji, stylem życia wspólnotowego czy zadaniami apostołskimi instytutu. Stąd mówi się o konieczności uwzględniania w procesie formacji wychowania do prowadzenia dialogu, przyjmowania inności drugiej osoby – jej cech ludzkich, społecznych i duchowych, a także ograniczeń. W obliczu globalizacji ważne jest, aby nauczyć młode pokolenie odkrywania własnej tożsamości i trwania w wierności względem dziedzictwa duchowego instytutu⁶³.

6. Reorganizacja prowadzonych dzieł

Niektóre instytuty życia konsekrowanego, zwłaszcza mające w przeszłości wielu członków, a obecnie odczuwające znaczny spadek liczby powołań, stają przed bolesną koniecznością reorganizacji prowadzonych dzieł. Utrzymywanie szpitali, kolegiów, szkół, pensjonatów, domów rekolekcyjnych, będące wyrazem realizacji przez instytuty własnego charyzmatu, bywa coraz trudniejsze i często konieczna

⁶¹ Wyzwania, jakie globalizacja stawia przed życiem konsekrowanym, i próba odpowiedzi na nie zostały omówione w dokumencie (instrumentum laboris) Komisji Teologicznej Unii Przełożonych Generalnych i przedstawione na zebraniu plenarnym w listopadzie 2000 r., tekst w języku polskim: Unia Przełożonych Generalnych, *Globalizacja a życie konsekrowane. Implikacje eklesjologiczne*, Kraków 2002 (wyd. Alleluja).

⁶² Tamże, s. 17-23; J. M. P é r e z C h a r l í n, *El desafío de la globalización*, Vida Religiosa 90/1 (2001) 15-19.

⁶³ RNCH 1, 16, 18; KPK/ 1983 kan. 578; P. de C o r e, *Quale formazione per le giovani di oggi?*, Consacrazione e Servizio 51/7-8 (2002) 91-92. We wspomnianym wyżej *instrumentum laboris* USG zachęca się, aby osoby konsekrowane w obliczu licznych aspektów globalizacji, niszczących wiele nadziei i sprowadzających wszystko do wartości pieniądzy i władzy, poświęciły się globalizacji nadziei.

staje się likwidacja przynajmniej niektórych z nich. W nowej sytuacji potrzebna okazuje się roztropność, pomysłowość, odkrywczość, zdolność wynajdowania czegoś nowego, dialogu między członkami danego instytutu, a także pomiędzy instytutami o podobnych dziełach.

Dużą pomocą w znajdowaniu właściwego rozwiązania może być ciągle pogłębianie rozumienia charyzmatu danego instytutu, gdyż procesowi temu towarzyszy odkrywanie wciąż nowych możliwości jego aktualizacji⁶⁴. Dokonując wyborów, trzeba jednak brać pod uwagę jednocześnie cztery kryteria sugerowane już przez *Vaticanicum II* – wierność Ewangelii, Kościołowi, wspomnianemu charyzmatowi instytutu – oraz na ile jest to możliwe – wierność człowiekowi naszych czasów⁶⁵. Złożoność sytuacji związanej ze spadkiem liczby powołań i reorganizacją dzieł nie może spowodować, że wydajność i aktywność osób konsekrowanych staną się ważniejsze niż ich ewangeliczny autentyzm. Zarówno w dekrecie soborowym *Perfectae caritatis*, jak i w omawianej instrukcji wciąż apeluje się o stawianie na pierwszym miejscu życia duchowego, o rozpoczynanie go ciągle od Chrystusa oraz o troskę o świętość osób konsekrowanych⁶⁶.

Wspomniane wyżej trudności są także wyzwaniem dla osób konsekrowanych do większej ufności w ewangeliczną moc życia konsekrowanego, w jego niezmiennie, prorockie posłannictwo w Kościele. Gdyby nawet niektóre instytuty przestały istnieć lub zmieniły się formy życia konsekrowanego, ono samo zawsze będzie pobudzało wiernych do większej miłości Boga i ludzi⁶⁷.

⁶⁴ RNCH 12, 19, 23, 31.

⁶⁵ PC 2; P. S o r g e, *Rileggere «Ripartire da Cristo» una santità più autentica*, Testimoni 14 (2003) 33.

⁶⁶ PC 2e: „... trzeba stwierdzić z całą powagą, że nawet najlepsze dostosowanie się do wymogów współczesnych czasów nie da pożądanego rezultatu, jeśli nie będzie ożywiająca odnowa ducha, o którą nawet w działalności zewnętrznej należy przede wszystkim zadbać”; RNCH 12, 20-22; H. A n t o n i u t t i, *Como y en que renovarse (I)*, Vida Religiosa 24 (1967) 215-217; L. D a d a g l i o, *La renovacion verdadera y esperada*, Vida Religiosa 25 (1968) 221-222; E. M. S o n z i n i, *Il primato della vita spirituale*, Vita Consacrata 7 (1971) 290-293; U. C h i a r e l l o, *Il rinnovamento della vita religiosa nelle direttive della Chiesa*, Vita Consacrata 15 (1979) 627; J. G a l o t, *Rinnovamento autentico e bisogno di interiorità*, Vita Consacrata 12 (1976) 463; S. M. A l o n s o, *La «Renovación-Adaptación» de la vida religiosa según los documentos conciliares y posconciliares*, Vida Religiosa 74 (1993) 434-435; U. T e r r i n o n i, *Ripartire dai valori*, Vita Consacrata 30 (1994) 19-20.

⁶⁷ Vcon 63; P. S o r g e, *Rileggere «Ripartire da Cristo» una santità più autentica*, Testimoni 14 (2003) 33.

7. Wobec braku poszanowania praw człowieka

Życie konsekrowane początku trzeciego tysiąclecia musi się zmierzyć z problemem łamania podstawowych praw ludzkich, takich jak na przykład prawo człowieka do życia od momentu poczęcia aż do naturalnego kresu. Według instrukcji *Rozpocząć na nowo od Chrystusa* dużą rolę w obronie życia ludzkiego mogą odegrać członkowie instytucji świeckich żyjący w zwyczajnych warunkach świata, którzy stając się solą i światłem świata, często mogą działać skuteczniej właśnie dzięki nie ujawnianiu swojej konsekracji⁶⁸.

Innym wyzwaniem dla osób konsekrowanych jest świat ubóstwa⁶⁹. Do tradycyjnych form ubóstwa, współczesne społeczeństwa dodają nowe, często dotykające także środowiska ludzi bogatych, których ubóstwem staje się rozpacz płynąca z poczucia bezsensu życia, niebezpieczeństwo narkomanii, opuszczenie w starości i chorobie, a także degradacja lub dyskryminacja społeczna. Zarówno dawne, jak i współczesne formy ubóstwa, będące skutkiem deptania praw człowieka, domagają się od osób konsekrowanych służby na rzecz godności osoby ludzkiej, nowej wyobraźni miłosierdzia oraz większej inwencji twórczej⁷⁰.

Nowe formy ubóstwa są dla instytucji życia konsekrowanego wyzwaniem do refleksji nad własnymi charyzmatami, aby skuteczniej odpowiedzieć na potrzeby ubogich. Obecnie bardziej przydatne są czyny miłosierdzia niż słowa, ponieważ te ostatnie bez czynów mogą być niezrozumiałe i utonąć w powodzi innych słów dostarczanych przez środki masowego przekazu⁷¹. Należy też zauważyć, że dziś nie wystarczy tylko świadczenie pomocy materialnej bez działań mających na celu wykorzenienie przyczyn ubóstwa, tzn. walkę ze strukturami grzechu, obojętnością oraz ambicją wielu osób⁷².

Współcześni ubodzy oczekują od osób konsekrowanych przede wszystkim zdolności bycia dla nich bliźnimi i takiej solidarności, aby gest pomocy nie był poniżającą jałmużną, lecz świadectwem braterskiej wspólnoty dóbr⁷³. Świadectwo to wymaga umiłowania

⁶⁸ NMI 51; RNCH 45.

⁶⁹ NMI 50; RNCH 35.

⁷⁰ NMI 50; RNCH 35-36.

⁷¹ Vcon 87; NMI 50.

⁷² RNCH 36.

⁷³ NMI 50.

ubogich do takiego stopnia by dzielić z nimi nawet warunki życia. Stąd też wiele wspólnot życia konsekrowanego, rozumiejąc, że nie mogą swego oddania Bogu ograniczać do jakiejś części własnego czasu, weszło gruntowniej w środowiska ludzi ubogich i zepchniętych na margines społeczny, dzieląc ich egzystencję, doświadczając na co dzień ich cierpień, problemów i zagrożeń⁷⁴. Wydaje się, że współczesny świat ubóstwa będzie wymagał od osób konsekrowanych coraz częstszego pozostawiania bezpiecznych miejsc pracy, tego, co jest im bliskie i do czego przywykły, aby podjąć działalność w środowiskach mniej znanych: uciekinierów, chorych na AIDS, tam gdzie np. prowadzi się handel kobietami czy dziećmi-niewolnikami⁷⁵.

8. Wobec konsumpcjonizmu

W omawianej instrukcji dwa razy zostało przywołane pojęcie konsumpcjonizmu zarówno w odniesieniu do samych osób konsekrowanych, jak też całych społeczeństw, w których one żyją. Można sądzić, że mentalność konsumpcyjna, przedkładająca dobra materialne ponad inne, jest oprócz wzrastającego jednocześnie wygodnictwa i miernoty w życiu duchowym jednym z podstawowych zagrożeń dla życia konsekrowanego, ponieważ przejście tej mentalności sprawia, że życie radami ewangelicznymi traci swój radykalizm i wymowność świadectwa⁷⁶.

Wydaje się, że w przypadku osób konsekrowanych wyzwanie w postaci konsumpcjonizmu odnosi się bezpośrednio do ewangelicznej rady ubóstwa i domaga się gruntowniejszego jej wypełniania, dawania czytelnego świadectwa, że uwolnienie się od zniewolenia rzeczami czy złudnymi potrzebami pozwala odkryć Chrystusa, który sam wystarcza człowiekowi⁷⁷. Konsumpcjonizm wzywa osoby konsekrowane do unaocznienia sobie samym i innym prawdy, że również obecnie ewangeliczne ubóstwo ma sens i jest wartością samą w sobie, ponieważ ukazuje, iż Bóg może stanowić jedyne

⁷⁴ Vcon 90.

⁷⁵ RNCH 9, 36. T. S i m i o n a t o, *Vita religiosa femminile: la sfida della spiritualità, oggi*, Consacrazione e Servizio 49/7-8 (2000) 14; Cardinale George Basil H u m e, *La «relatio ante disceptationem»*, w: AA. VV. *Il Sinodo dei Vescovi sulla Vita Consecrata*, Roma 1994, s. 329-330.

⁷⁶ RNCH 12, 22.

⁷⁷ Vcon 90; RNCH 22.

i prawdziwe bogactwo człowieka. W obliczu konsumpcjonizmu oczekuje się od osób konsekrowanych świadectwa wyrzeczenia i umiarkowania prowadzącego do braterskiego stylu życia, pełnego prostoty i gościnności, stanowiącego przykład dla ludzi obojętnych na potrzeby bliźnich⁷⁸.

Zakończenie

U progu trzeciego tysiąclecia życie konsekrowane spotyka się z nowymi wyzwaniami, które zmuszają osoby konsekrowane do refleksji nad charyzmatami własnych instytutów, tradycjami oraz nowymi możliwościami ich realizacji. Obecna sytuacja wymaga zastanowienia się nad stylem życia osób konsekrowanych, ponieważ często przynosi niebezpieczeństwo osłabienia, a nawet porzucenia argumentacji nadprzyrodzonych, a skłania ku motywacjom świeckim. Stąd obecnie, jak wynika z instrukcji *Rozpocząć na nowo od Chrystusa*, najważniejszym zadaniem osób konsekrowanych powinna być troska o prowadzenie bardziej intensywnego życia ewangelicznego oraz głębsze przeżywanie własnej konsekracji, co pomoże odnaleźć własną tożsamość i sens życia. Postawienie życia duchowego na pierwszym miejscu oraz świadectwo radykalnego pójścia za Chrystusem są podstawowym wyzwaniem, jakie do osób konsekrowanych kieruje dzisiejszy świat, oczekując od nich wyraźnej odpowiedzi.

Problemy występujące przed instytutami życia konsekrowanego nie oznaczają upadku tej formy życia w Kościele, lecz – jak stwierdza się w omawianej instrukcji – są darem służącym rozwojowi, zaproszeniem do wyzwalającego oczyszczenia oraz odkrycia jej bogactwa i nowych możliwości.

Le nuove sfide di fronte alla vita consacrata contenute nell'istruzione *Ripartire da Cristo*

La vita dedicata a Dio e al suo regno incontra oggi difficoltà e ostacoli, che costituiscono altrettante sfide alla vita consacrata. L'istruzione *Ripartire da Cristo. Un rinnovato impegno della vita consacrata nel terzo millennio* elenca le sfide più significative nell'attuale momento storico: ritrovare il senso e la qualità della vita consacrata, una seria formazione permanente all'interno di una radicale riconsi-

⁷⁸ Vcon 90.

derazione del problema della formazione, l'animazione vocazionale, il compito dei superiori e delle superiori, rispondere sempre meglio all'esigenza di inculturazione, le sfide di cultura globalizzata, il problema della riorganizzazione delle opere, inosservanza dei diritti umani fondamentali, mentalità consumistica.

Nel testo dell'Istruzione possiamo trovare una triplice chiave di affrontare le sfide della modernità: lo sguardo di fede che sa accogliere la grazia nella debolezza; la capacità di scoprire in ogni difficoltà l'occasione per un nuovo inizio; le indicazioni di linee concrete di discernimento nelle scelte che si impongono.